

POLSKI SEKTOR AGROTURYSTYKI W ASPEKcie ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Słowa kluczowe: agroturystyka, ekoturystyka, sektor, rozwój,
Key words:

Synopsis: W artykule podjęto problematykę aktualnego stanu i funkcjonowania sektora polskiej agroturystyki, która ma na celu zobrazowanie go jako podsystemu turystyki, a zarazem agrobiznesu. W części teoretycznej zaprezentowano podstawowe cechy agroturystyki oraz nakreślono jej krótką historię funkcjonowania. Szczególny nacisk położono na zaprezentowanie atrakcyjności sektora agroturystyki, która stanowi jedną z form przedsiębiorczości wiejskiej. W opracowaniu poruszono kwestię czynnego udziału państwa w rozwoju agroturystyki.

Wstęp

W ostatnim piętnastoleciu spotykamy się na terenach wiejskich z szerokim, chociaż nie usystematyzowanym powstawaniem wielu ośrodków wiejskich zapewniających spędzanie wolnego czasu na terenach wiejskich. Są to zarówno dobrze zorganizowane wsie nastawione na świadczenie usług agroturystycznych przez wiele gospodarstw, których podstawowym rodzajem działalności jest agroturystyka, jak i pojedyncze gospodarstwa. Agroturystyka stała się bardzo popularna wśród miejskiej ludności, która odczuwa potrzebę asymilacji z przyrodą i odkrycia nowej formy turystyki. Odbiorcami usług agroturystycznych są najczęściej zamożni mieszkańcy większych miast, którzy nie wyjeżdżają na cały urlop, ale spędzają na wsi kilka dni wolnych od pracy, przez co agroturystyka zyskuje na popularności. Główne stymulanty rozwoju agroturystyki w Polsce to wzrost zapotrzebowania na świadczenie tego rodzaju usług oraz niska dochodowość polskiego rolnictwa. Należy zauważyć, że rozwój agroturystyki zależy w głównej mierze od popytu na te usługi, które niewątpliwie stały się ostatnio modne w naszym kraju.

Przykładem dla naszego kraju w rozwoju agroturystyki są kraje członkowskie Unii Europejskiej, gdzie na początku tego stulecia średnio co czwarty jej mieszkaniec spędzał urlop w gospodarstwie agroturystycznym wybierając wśród bogatych ofert gospodarstw agroturystycznych. Oferty te skierowane są do turystów indywidualnych, poszukujących wciąż czegoś nowego w biurach turystycznych i stroniących od masowej turystyki komercyjnej. Wśród krajów, w których najlepiej funkcjonuje działalność agroturystyczna i gdzie widać największe zainteresowanie jej rozwojem należy wymienić Austrię, Niemcy, Francję, Irlandię i Wielką Brytanię. W Austrii, około 10% gospodarstw oferuje usługi agroturystyczne. Może z nich skorzystać ponad 300 tys. osób. Natomiast we Włoszech - blisko 7 tys. gospodarstw posiada średnio po 10 miejsc dla gości. Podobnie jest we Francji i w Niemczech. Działalność agroturystyczna stanowi przynajmniej 1/3 wszystkich dochodów przeciętnego gospodarstwa w UE¹. Obecnie co dziesiąte gospodarstwo rolne w Unii Europejskiej utrzymuje się z turystyki wiejskiej, która została bardzo dobrze zorganizowana przez samych gospodarzy poprzez umiejętne przystosowanie posiadanych gospodarstw do norm i wymagań unijnych. Należy podkreślić, że gospodarstwa te już w momencie powstawania otrzymały rządowe dotacje i pomoc unijną. Sprzyjała temu zakrojona na szeroką skalę promocja turystyki wiejskiej i rosnąca popularność „wczasów w zagrodzie”. Rezultatem tego rodzaju działań jest stałe czerpanie dochodów z agroturystyki, które wynoszą obecnie około 15 procent udziałów całego rynku turystycznego Unii Europejskiej. Powstają organizacje agroturystyczne, świadczone usługi są na bardzo wysokim poziomie pod względem jakości, gospodarstwa są skategoryzowane i doskonale zorganizowana jest paleta działań o charakterze promocyjno – reklamowym. Do osiągnięcia sukcesu przyczynia się aktywny udział organizacji rządowych krajów członkowskich, które są zaangażowane w promocję turystyki w swoich regionach (np. Toskania we Włoszech, górskie tereny Francji i Austrii). W Anglii bardzo modne wśród młodzieży są tzw. „stodoły wiejskie” wyposażone jedynie w łóżka polowe i posiadające zaplecze sanitarne, w Niemczech obory zamienia się na hotele na sianie i powstaje wiele oberży wiejskich serwujących regionalne potrawy.

W krajach Unii Europejskiej agroturystyka jest bardzo ważnym działem sektora turystycznego. Szczególna troska poświęcona jest jej rozwojowi, który finansowany jest z wielu źródeł. Środki finansowe pozyskiwane są nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale każdy z krajów ma ich określoną pulę, która jest rozdysponowywana przez rząd i samorządy lokalne. Gospodarstwa rolników świadczących usługi turystyczne na wsi wspierane są poprzez system pożyczek i dotacji (np. w Austrii są niskooprocentowane pożyczki udzielane na dziesięć lat przez Federalne Ministerstwo Rolnictwa). Środki finansowe na rozwój agroturystyki otrzymują też

¹ <http://www.ppr.pl/artukul.php?id=127370>

federacje agroturystyczne, które przyznają je rolnikom świadczącym tego rodzaju usługi na bezpośrednie dofinansowanie inwestycji, jak również na przeprowadzenie szkoleń. Wiadomym jest, że pojawienie się sieci gospodarstw agroturystycznych pociąga za sobą rozkwit całego regionu. W krajach unijnych dochody z działalności turystycznej uzyskuje ponad 20 proc. rolników².

Agroturystyka, jako forma przedsiębiorczości wiejskiej w Polsce

Agroturystyka to jedna z najważniejszych sfer aktywności turystycznej na terenach wiejskich, która szerzej rozwinęła się w Polsce na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, wykorzystując jako bazę noclegową wiejskie gospodarstwa rolne. Jej istota polega na organizowaniu pobytu turystów w gospodarstwie rolnym połączonym z możliwością wyżywienia, współuczestniczenia w produkcji płodów rolnych, ich zakupem oraz spędzaniem wolnego czasu na łonie natury. Agroturystyka jest działem turystyki którym szczególnie zainteresowane są osoby mieszkające w wielkich miastach i aglomeracjach przemysłowych. Ogólnie agroturystykę można scharakteryzować jako formę wypoczynku odbywającego się na terenach wiejskich o charakterze rolniczym, opartą o bazę noclegową i aktywności rekreacyjne związane z gospodarstwem rolnym lub równoważnym i jego otoczeniem (przyrodniczym, produkcyjnym i usługowym). Agroturystyka w swej istocie jest jednym z elementów wielofunkcyjnego rozwoju polskiej wsi. Jako podstawowe definicje w zakresie agroturystyki można uznać:

Wyszczególnienie
M.Nowakowski (2001, s.5-6) Agroturystyka – forma turystyki o dużych wartościach wypoczynkowych i psychologicznych dla dorosłych oraz dydaktycznych dzieci i młodzieży, polegająca na czynnym spędzaniu urlopu i ferii na wsi bezpośrednio w gospodarstwie wiejskim, tzn. uczestniczeniu w pracach w rolnictwie, spożywaniu posiłków w gospodarstwie itd.
M.Drzewiecki (1998, s.7) Agroturystyka jest formą turystyki odbywającą się na terenach wiejskich o charakterze przejściowym, co do intensywności zagospodarowania, pomiędzy ekstensywnie wykorzystywanymi obszarami chronionymi, a intensywnie użytkowanymi rejonami rekreacyjnymi. Są nimi tereny osiedleńczo - rolne, charakteryzujące się harmonijnie skojarzonymi elementami krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. Osadnictwo wiejskie stanowi dla agroturystyki główną bazę noclegową i żywieniową, którą uczestnicy tej formy turystyki wykorzystują do wielokrotnych, wahadłowo-centricznych wypadów na otaczające tereny.
M.Długokęcka (2001, s.227-228) Agroturystyka jest narzędziem realizacji wielu celów strategicznych polityki regionalno – strukturalnej takich jak wzrost zatrudnienia, alternatywne źródło dochodów dla rolników, aktywizacja regionów ekonomicznie zaniedbanych, zrównoważony rozwój. Wielość funkcji powoduje z jednej strony, że jest ona przedmiotem zainteresowania nie tylko turystyki, ale również takich dziedzin, jak rolnictwo, polityka regionalna, ochrona środowiska, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, z drugiej zaś strony również możliwość wspierania jej rozwoju z różnych funduszy wspólnotowych.
M.Dębniowska, M.Tkaczuk (1997) Agroturystyka – to taka forma turystyki wiejskiej, która występuje na obszarze wiejskim i rolniczym oraz jest dostosowana do istniejących tam warunków, które umożliwiają racjonalne wykorzystywanie naturalnych zasobów miejscowych. Według autorki agroturystyka jest elementem turystyki wiejskiej.
S.Mendlik (1995) Agroturystyka (<i>agricultural tourism</i> lub <i>farm tourism</i>) – to turystyka wakacyjna wykorzystująca gospodarstwa wiejskie. Może przybierać różne formy, ale zawsze obejmuje zakwaterowanie, a często również inne usługi. Dwie podstawowe jej formy to zakwaterowanie z obsługą, bezpośrednio w gospodarstwie lub w jego pobliżu oraz zakwaterowanie z własną obsługą na terenach należących do gospodarstwa, np. w domkach letniskowych, pojazdach kempingowych lub na polach namiotowych. Jest częścią turystyki wiejskiej w szerszym rozumieniu. Za turystykę wiejską (<i>rural tourism</i>) – uznaje się głównie turystykę wakacyjną, skoncentrowaną na obszarach wiejskich cieszącą się znaczącym zainteresowaniem, jako sposób zwiększania dochodów i zatrudnienia, a także dywersyfikacji lokalnej gospodarki. Często jest utożsamiana z agroturystyką, ale jest pojęciem szerszym i obejmuje także rozwój szlaków, miejsc na pikniki, centrów objaśniających, muzeów rolniczych i folklorystycznych.

Usługi turystyczne możemy podzielić na dotyczące turystyki krajowej i zagranicznej. Agroturystyka wywodzi się z turystyki wiejskiej i zaliczana jest do grupy turystyki niekonwencjonalnej, czyli alternatywnej w stosunku do masowej turystyki konwencjonalnej. Jako rodzaj turystyki agroturystyka spełnia wiele funkcji, które powodują, że jest ona przedmiotem zainteresowania nie tylko turystyki, ale również jest zauważalna w

² <http://www.ppr.pl/artukul.php?id=101314>

rolnictwie, polityce regionalnej, ochronie środowiska, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Jako element wielofunkcyjnego rozwoju polskiej wsi posiada możliwość wspierania jej rozwoju przez fundusze wspólnotowe.

Najważniejsze cechy agroturystyki to ograniczenie jej do terenów o charakterze rolniczym, ścisłe związanie z gospodarstwem rolnym – lub hodowlanym, rybackim, ogrodniczym, wykorzystanie budownictwa mieszkaniowego i gospodarczego ludności wiejskiej dla celów noclegowych oraz czynny wypoczynek realizowany w otoczeniu przyrodniczym gospodarstwa. Agroturystyka jest tą formą działalności człowieka, w której następuje zderzenie interesów dwóch grup społecznych, czyli ludności miejskiej i wiejskiej. Dla ludności miejskiej jest to forma aktywnego wypoczynku na łonie przyrody, a dla ludności wiejskiej jest to forma podstawowej działalności gospodarczej lub dodatkowe źródło dochodu.

Zgodnie z przemianami i uświadamianiem ludności dotyczącym zdrowego spędzania wolnego czasu szczególną szansę można stworzyć dla rozwoju działalności agroturystycznej, bowiem w swych założeniach zapewnia ona ochronę i wzbogacenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych terenów wiejskich, dąży do zachowania potencjału produkcyjnego zwłaszcza zasobów ziemi nadającej się do rolniczego użytkowania oraz stwarza nowe miejsca pracy, przez co eliminowana jest nadmierna migracja ludności z obszarów wiejskich do miast. W Polsce agroturystyką zajmuje się kilka tysięcy gospodarstw rolnych, dla których jest to szansa na rozwijanie atrakcyjnej działalności poza rolniczej. Agroturystykę i jej znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich rozpatrywać można w kilku aspektach. Jako najważniejszy z nich można wymienić aktywizację zawodową na wsi, gdyż agroturystyka daje możliwość stworzenia dodatkowego zajęcia dla właścicieli gospodarstw rolnych i osób z nimi zamieszkujących. Agroturystyka daje na początku dodatkowe zajęcie i przychód finansowy w gospodarstwie rolnym, a z czasem może rozwinąć się i przekształcić go w gospodarstwo agroturystyczne. Ma to istotne znaczenie w polskim rolnictwie, które ze względu na swoją specyfikę obszarową stwarza szerokie możliwości i szanse w tym zakresie. Z czasem agroturystyka może rozwinąć się do takich rozmiarów, że rolnik traktujący działalność agroturystyczną początkowo jako zajęcie uboczne, zauważy możliwość czerpania dochodu wyłącznie z tego rodzaju działalności i na przykład wybuduje kompleks budynków lub pensjonatów z przeznaczeniem wyłącznie na działalność agroturystyczną. Zagospodarowanie w ten sposób terenów wiejskich doprowadzi do aktywizacji zawodowej miejscowej ludności, która oprócz możliwości zatrudnienia przy budowie kompleksu agroturystycznego będzie miała szansę zatrudnienia w przyszłości przy obsłudze agroturystów. Tego rodzaju przedsięwzięcia wymagają wielu spotkań edukacyjno - szkoleniowych, na których przedsiębiorcy – rolnicy mogą poszerzyć swoją wiedzę w zakresie prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego. Można tego dokonać wzorując się na krajach Unii Europejskiej, gdzie agroturystyka zajmuje poczesne miejsce w branży turystycznej, ulega ciągłej modyfikacji, dostarcza nowych przeżyć i wrażeń. Staje się przez to bardzo atrakcyjna dla całych rodzin, które w komplecie spędzają swój wolny czas w zgodzie z naturą. Główne założenia turystyki wiejskiej to, aby :

1. odbywała się ona w warunkach odmiennych od otoczenia pracy i zamieszkania,
2. towarzyszyła jej zmiana trybu życia i codziennego postępowania.
3. w wypoczynku powinna zostać uruchomiona inna grupa mięśniowa niż zazwyczaj,
4. powinna zaistnieć zamiana aktywności fizycznej na umysłową i odwrotnie.

Agroturystykę możemy też rozpatrywać w ujęciu funkcjonalnym i ekonomicznym. W ujęciu funkcjonalnym agroturystykę należy postrzegać w dwojaki sposób. Z jednej strony dla usługobiorcy /wczasowicza/ jest ona alternatywną formą wypoczynku, różniącą się od innych form wypoczynku zorganizowanego. Bezpośredni kontakt ze środowiskiem naturalnym stwarza możliwość aktywnego wypoczynku na łonie natury. Względy te decydują o tym, że największymi grupami wśród osób korzystających z tej formy wypoczynku są rodziny inteligentkie, pochodzące z dużych miast i dobrze sytuowane.

Z drugiej strony natomiast, agroturystyka jest dodatkową i alternatywną formą działalności mieszkańców wsi, dla których odgrywa ona rolę biznesu i kreowania przedsiębiorczości wiejskiej, dając w ten sposób perspektywy rozwojowe i możliwości dodatkowego zarobku. Jest to zwłaszcza szczególnie istotne dla gospodarstw małych o niekorzystnej strukturze agrarnej i niskiej kondycji finansowej [Woś A. 1996].

Inne ujęcie ma aspekt ekonomiczny, który ujmuje agroturystykę jako formę inwestycji ukierunkowaną na powiększenie kapitału. Aby była ona dochodowa, powinna zawierać w swojej ofercie te specyficzne korzyści, które są niedostępne w ofercie turystyki masowej. Przedsięwzięcie zyskowne i przynoszące usługodawcy określony stały dochód to przedsięwzięcie zawierające element związany z określonym terenem /regionem/ oraz z potencjalnymi możliwościami gospodarstwa świadczącego usługi agroturystyczne [Wiatrak A. 1996]. Inne pozytywne cechy agroturystyki zauważa Chapon, który twierdzi, że jej prowadzenie to:

- zagwarantowanie ochrony tradycyjnych budynków,
- zapewnienie turystom zakwaterowania tam, gdzie przemysł hotelowy nie istnieje np. z powodu minimalnych zysków,
- dostarczenie pracy dla rzemiosł budowlanych /stolarzy, hydraulików/,
- podtrzymywanie lokalnych tradycji,
- stymulowanie bezpośredniego zbytu produkcji rolnej
- budzenie wysokiej świadomości społeczności wiejskich o znaczeniu środowiska lokalnego,

- podnoszenie standardu i estetyki domów,
- nadanie sensu kulturze wiejskiej i identyfikacja się z nią,
- budowanie porozumienia pomiędzy ludnością miejską i wiejską,
- podnoszenie jakości życia ludności wiejskiej.

Agroturystyka w Polsce ma szczególnie duże szanse rozwoju, gdyż nasz kraj jako jedyny w Europie Środkowo Wschodniej zachował w strukturze rolnictwa dominującą pozycję indywidualnego gospodarstwa wiejskiego oraz bogactwo materialnych zasobów kultury, autentycznego ludowego folkloru, zwyczajów i obyczajów utrwalanych i przekazywanych z pokolenia na pokolenie. W Polsce mamy obecnie bardzo wiele rejonów charakteryzujących się pięknym i zróżnicowanym krajobrazem, nieskażonym środowiskiem oraz bogatą florą i fauną [Sikora J. 1999].

Atrakcyjność formy agroturystycznej podnosi specyfika produktów spożywczych oferowanych przez gospodarstwa, w tym możliwość skorzystania z żywności ekologicznej i wegetariańskiej. Wartość oferowanej usługi wzrasta wraz z atestem gospodarstw ekologicznych oraz marką i jakością oferowanych produktów i usług.

Aktualnie agroturystyka znajduje się w ciągłej fazie intensywnego rozwoju, do którego przyczynia się powstawanie wielu organizacji agroturystycznych o charakterze ogólnokrajowym i regionalnym. Powstają stowarzyszenia agroturystyczne przeważnie o charakterze społecznym, niemniej jednak zapewniające wsparcie i popularyzację idei turystyki wiejskiej i agroturystyki wśród mieszkańców miast. Niezwykle istotne dla rozwoju może okazać się zainteresowanie i zaangażowanie w krzewieniu tej formy turystyki lokalnych władz samorządowych. Przykładem organizacji, która szerzej zajęła się kwestią rozwoju akroturystyki w naszym kraju jest Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, która podjęła współpracę z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w zakresie wydawania opinii oraz nadawania kategorii obiektom realizowanym w agroturystyce oraz usług związanych z turystyką i wypoczynkiem, obejmujących tworzenie bazy noclegowej dla turystyki wiejskiej (za wyjątkiem obiektów hotelarskich w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (Dz.U. nr 133, poz. 884)) w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” działanie „Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów”.

Tabela 3. Usługi agroturystyczne w roku 2000.

Województwo	Liczba gospodarstw agroturystycznych	Liczba oferowanych miejsc	Liczba gospodarstw skategoryzowanych	Liczba miejsc w gospodarstwach skategoryzowanych	Liczba osób spędzających wakacje w gospodarstwach agroturystycznych
Dolnośląskie	250	3945	47	560	62320
Kujawsko-Pomorskie	195	1394	28	245	14842
Lubelskie	256	1636	31	251	7275
Lubuskie	74	865	29	325	4163
Łódzkie	154	1171	1	6	2945
Małopolskie	1227	13603	98	1079	41904
Mazowieckie	214	2389	15	155	6432
Opolskie	68	544	27	270	1850
Podkarpackie	429	3617	97	647	6570
Podlaskie	543	4403	86	706	13684
Pomorskie	617	6105	105	464	14089
Śląskie	167	2308	0	0	3037
Świętokrzyskie	206	1683	69	29	16480
Warmińsko-Mazurskie	1000	5000	100	900	125000
Wielkopolskie	249	2168	22	192	18630
Zachodniopomorskie	140	758	15	0	2814

Źródło: Opracowanie Ministerstwa Rolnictwa, „Działanie w zakresie agroturystyki i turystyki wiejskiej”

Jak podają ośrodki doradztwa rolniczego w Polsce w 1990 roku agroturystyką zajmowało się 590 gospodarstw, a w roku 1997 już 4800. W 2002 roku usługi agroturystyczne były świadczone przez 7350 gospodarstw, a w roku 2004 r. liczba gospodarstw agroturystycznych wzrosła do 8 244 łącznie z 214 gospodarstwami specjalizującymi się w ekoturystyce. Z danych ośrodków doradztwa rolniczego wynika, że najwięcej gospodarstw agroturystycznych funkcjonuje w województwach małopolskim, warmińsko - mazurskim oraz pomorskim. W Ośrodkach doradztwa rolniczego policzono, że w roku 2004 r. liczba gospodarstw agroturystycznych wzrosła do 8 244 łącznie z 214 gospodarstwami specjalizującymi się w ekoturystyce. Gospodarstwa te dysponują łącznie 89 513 miejscami noclegowymi w tym 1 908 w gospodarstwach ekologicznych. Najwięcej gospodarstw zajmujących się agroturystyką znajduje się w województwach: małopolskim(2004), warmińsko – mazurskim(854), pomorskim(837), podlaskim(707) i podkarpackim(560).

Biorąc pod uwagę specjalizację gospodarstw agroturystycznych największy udział gospodarstw oferuje wędkarstwo i grzybobranie (4463), organizację imprez okolicznościowych(1152) oraz współpracę z gminami uzdrowiskowymi (269) [Biuletyn 2005].

Badania Głównego Urzędu Statystycznego prognozują wzrost zainteresowania rolników tym nowym źródłem dochodów. Szacuje się, że od początku bieżącego roku, już ponad 10000 gospodarstw oferuje usługi agroturystyczne lub wynajem miejsc noclegowych a w latach 2003-2005 dzięki agroturystyce, znalazło pracę około 60.000 mieszkańców polskiej wsi. Obecnie tempo wzrostu ilości bazy turystycznej nie jest tak dynamiczne jak na początku lat dziewięćdziesiątych, ale asortyment świadczonych usług staje się coraz szerszy, co w przyszłości wpłynie na ich konkurencyjność. Od 2000 roku gospodarze zaczęli oferować bardzo dobry i zróżnicowany produkt turystyczny: wypoczynek czynny – wędkowanie, grzybobranie, jazda konna, polowania, golf, wędrowki krajoznawcze z przewodnikami i aparatem fotograficznym itp., wypoczynek bierny – degustacje potraw regionalnych, udział w gawędach przy ognisku czy kominku. Największym średniorocznym wykorzystaniem cieszą się gospodarstwa agroturystyczne o profilu ekologicznym. W tego typu gospodarstwach przebywa też najwięcej gości z zagranicy, głównie z Niemiec, Danii i Holandii.

Oceniając możliwości rozwoju sektora agroturystycznego w Polsce można stwierdzić, że w naszym kraju istnieje ogromny potencjał i możliwości w tym zakresie. Jak prognozują specjaliści właściwie połowa terenów w Polsce ma szanse na jej rozwój. Osiągnięcie tego celu wymaga zarezerwowania w budżecie potrzebnych środków finansowych, adekwatnych w stosunku do potrzeb. Przyznane dotychczas środki przez Unię Europejską z funduszu PHARE były niewystarczające w stosunku do ilości złożonych o nie wniosków, niemniej jednak można uznać to działanie za pilotażowe i rokujące nadzieje w tym zakresie na przyszłość. Zainteresowanie pomocą dla osób świadczących usługi agroturystyczne wykazuje Ministerstwo Rolnictwa, które wspiera ośrodki doradztwa rolniczego przez organizację programów pilotażowych i szkoleń. Dużą rolę we wspieraniu rozwoju agroturystyki odgrywają samorządy lokalne, ale nie zawsze mają możliwości finansowania turystyki. Niestety wciąż nie ma wystarczającej pomocy ze strony sektora bankowego. Nawet partycypacja Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w oprocentowaniu kredytów przeznaczonych na agroturystykę jest niewystarczająca, a dostęp do kredytu wydaje się dla rolników trudnym, gdyż obciążony jest koniecznością przedstawienia zabezpieczeń wymaganych przez banki. Rolnicy zobowiązani są też do przedstawienia wyceny nieruchomości i profesjonalnych biznes planów, co stanowi wysoką barierę finansową.

W Polsce zaczynają prężnie funkcjonować i być znaczące na rynku organizacje o charakterze rolno – środowiskowym propagujące świadczenie usług agroturystycznych. Ich przykładem jest stowarzyszenie ECEAT-POLAND - członek Europejskiego Centrum Ekologicznego Rolnictwa i Turystyki ECEAT-INTERNATIONAL. Jego głównym celem jest promowanie i propagowanie turystyki w gospodarstwach ekologicznych. Gospodarstwa ekologiczne są zobowiązane do produkcji zdrowej żywności, wyprodukowanej w sposób naturalny, bez używania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin. Bardzo ważnym zadaniem stowarzyszenia jest edukacja w zakresie proekologicznych działań w środowisku wiejskim, głównie wśród dzieci i młodzieży. Stowarzyszenie ECEAT-Polska zostało założone w 1993 roku i zarejestrowane w styczniu 1994 r. Wśród krajów współpracujących w ramach ECEAT znajdują się takie kraje, jak: Węgry, Niemcy, Czechy, Słowacja, Łotwa, Belgia, Bułgaria, Finlandia, Szwecja, Francja, Grecja, Portugalia, Rumunia, Hiszpania, Słowenia. Członkowie ECEAT-POLAND to przede wszystkim rolnicy zajmujący się produkcją metodami ekologicznymi i przyjmowaniem gości w swoich gospodarstwach. W większości są to rolnicy, których gospodarstwa posiadają już certyfikat producenta żywności ekologicznej lub są w okresie przestawiania na metody ekologiczne. W chwili obecnej do ECEAT-POLAND należy około 100 gospodarstw z terenu całej Polski. Położone są one w sześciu głównych regionach Polski³: Region I Pomorze - 4 szt., Region II Mazury/Podlasie – 10szt., Region III Wielkopolska – 7 szt., Region IV –Mazowsze – 3 szt., Region V Sudety – 23 szt., Region VI Karpaty 29 szt.

Konkluzje

Reasumując należy stwierdzić, że na przełomie wieków usługi agroturystyczne w Polsce zaczęły się mocno rozwijać. Agroturystyka to taki rodzaj turystyki, który wraz z małą przedsiębiorczością powinien stanowić istotne źródło dochodów pozarolniczych wzorem krajów wysokorozwiniętych. Szczególne zainteresowanie tym rodzajem działalności wykazują mieszkańcy obszarów wiejskich o niskim poziomie rozwoju gospodarczego i dużym bezrobociu, ale również młodzi biznesmeni, którzy tworzą gospodarstwa agroturystyczne na profesjonalnym poziomie. Rozwój usług agroturystycznych napotyka na wiele problemów, których rozwiązanie leży zarówno po stronie państwa, jak i samych usługodawców. Za najważniejsze kwestie, które należałoby rozwiązać dla zabezpieczenia rozwoju sektora usług agroturystycznych należy uznać to, że:

- agroturystyka powinna znaleźć swoje miejsce w planach i programach rozwoju społeczno-gospodarczego województw, gmin, powiatów, obszarów lokalnych,

³ <http://www.poland.eceat.org/czlonkowie.htm>

- rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej powinien opierać się na wdrażaniu strategii marketingowej, obejmującej zwłaszcza promocję i ceny usług agroturystycznych, a także dopasowanie ich do aktualnie obowiązujących na rynku turystycznym,
- rozwój agroturystyki wymaga szerszego włączania się w strategię marketingu agroturystycznego środowisk lokalnych, w tym zwłaszcza organizacji samorządowych, urzędów pracy, instytucji finansowych /banków regionalnych i banków spółdzielczych/, instytucji sfery otoczenia biznesu, rolniczych organizacji producenckich, związków zawodowych rolników itp.,
- usługi agroturystyczne muszą być uznawane za formę agrobiznesu, w związku z tym ich działalność powinna być odpowiednio zorganizowana zarówno na szczeblu lokalnym jak i powiatowym, wojewódzkim i krajowym,
- agroturystyka jako forma przedsiębiorczości wiejskiej powinna stanowić dla wielu producentów rolnych istotne źródło dochodów, tak jak to ma miejsce w krajach Unii Europejskiej,
- rozwojowi agroturystyki na obszarach wiejskich muszą sprzyjać korzystne uregulowania prawne, zwłaszcza ulgi podatkowe,
- rozwój agroturystyki musi następować wraz z rozwojem turystyki wiejskiej, organizowanej przez gospodarstwa zintegrowane, oferujące możliwość zorganizowanego wypoczynku na większych obszarach,
- w rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej mogą uczestniczyć spółdzielnie wiejskie, których działalność sprzyjać będzie w efekcie wielofunkcyjnemu rozwojowi wsi i obszarów lokalnych,
- w badaniach z zakresu agroturystyki konieczne jest prowadzenie szeregu badań, które pokażą w jaki sposób agroturystyka oddziałuje na dochody ludności wiejskiej, istniejący stan bezrobocia i jest elementem pobudzającym rozwój regionalny.

Literatura

- Biuletyn informacyjny wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. 2005: nr 7–8.
- Dębniowska M., Tkaczuk M., 1997: Agroturystyka. Koszty, ceny, efekty. Poltext, Warszawa.
- Drzewiecki M. 1995: Agroturystyka. Założenia – uwarunkowania – działanie. Instytut Wydawniczy „Świadek” Bydgoszcz.
- <http://www.agroturystyka.pl/index.php?inc=cms&i=179&d=0>
- <http://www.ppr.pl/artukul.php?id=127370>
- <http://www.ppr.pl/artukul.php?id=101314>
- <http://www.poland.eceat.org/czlonkowie.htm>
- Kamieniecka J., 1998: Ekopolityka w turystyce. Raport o zmianach możliwych i potrzebnych. Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa, nr 2.
- Mendlik S., 1995: Leksykon podróży, turystyki i hotelarstwa. PWN Warszawa.
- Programy i fundusze pomocowe dla rolnictwa. 2000 Krajowe i pozyskiwane z Unii Europejskiej. Projekt FAPA Nr PL 9607-02-16/765 „Szkolenia regionalne z zakresu integracji rolnej”. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA. Kraków .
- Sikora J., 1999: Organizacja ruchu turystycznego na wsi. WSiP. Warszawa.
- Szymańska J., 1996: Agroturystyka formą kreowania przedsiębiorczości wiejskiej, Prace Naukowe AE w Poznaniu, nr 741.
- Tchórz R., 1996: Agroturystyka jako nowa forma agrobiznesu, Prace Naukowe AE w Poznaniu nr 741.
- Wiatrak A.P., 1995: Czynniki określające rozwój turystyki na obszarach wiejskich, ”Problemy Turystyki” nr 2.
- Wiatrak P. 1996: Wpływ agroturystyki na zagospodarowanie obszarów wiejskich, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej” nr 4.
- Woś A., 1996: Agrobiznes, Wyd. Key Text, Warszawa.
- Zaręba D., 2000: Ekoturystyka – wyzwania i nadzieje. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

Adres do korespondencji
Krzysztof Firlej
 Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
 Katedra Strategii Zarządzania i rozwoju Organizacji
 ul. Rakowicka 27
 31-510 Kraków
 e-mail:
krzysztof.firlej@uek.krakow.pl